

MARIANO IZETA ELIZALDE (1915-2001)

Bilbo, 2001eko apirilaren 27a

Mariano Izeta Elizalde Elizondon (Baztanen) sortu zen 1915eko uztailaren 14an, *Mutilenian*. Aita zarauztarra zuen, *Pantolingo*a, —Zarauztik Elizondora 1902an etorria—; ama, aldiz, elizondoarra, *Arginenekoa*. Marianoren aita-amek (Federikok eta Juanak) zortzi seme-alaba izan zituzten. Haurrideen artean Mariano zen premua.

1963ko maiatzaren 15ean, San Isidro egunez, Gabriela Gofi Olaetxea lekaroztarekin ezkondu zen. Bi alaba izan dituzte: Maria Ines eta Juana Mari.

Hondar hilabetea erixko izan ondoren, 2001eko urtarrilaren 8ko arratsaldean pausatzen zen Mariano, bere herrian eta etxean, familiakoak aldean zituela.

Erraten da berri txarrek ziztu bizian egiten dutela bide. Halaxe gertatu zen, arratsalde apalean ikasi baikenuen berria: Mariano Izeta joan zaigu. Horixe aipatu zuten lerroburuetan Euskal Telebistako eta irratietako albistegietan. Biharamunekoa ere bezperakoaren segida izan zen, Marianoren heriotzak inguruko egunkarietako lehen orrialdeak hartu baitzituen.

Jendalde gaitza bildu zen biharamunean Elizondoko parrokiari Marianori azken agurra egitera. Jendez mukuru, Santiago eliza ttiki gelditu zen han bildu ginen guztiok hartzeko, dela hurbiletik ezagutzeko aukera eta zoria izan genuenok, dela hurbiletik ezagutu gabe ere haren izen eta lana ezagutu zutenak. Horren kariaz, Euskal Herriko xoko guzietako jendea bildu zen, erran nahi baita, kultura alorreko jende, politikari, idazle, bertsolari, unibertsitateko erakustun eta, oroz gain, baztandar jende xehea, urtetan bere erloju dendara joan izan zena edo egunero irratitik zer erraten zuen esperotan egoten zena edo...

Komunikabideek ere euskal kulturako hainbaten iritzia bildu nahi izan zuten. *Euskaldunon Egunkariak* aski izenburu adierazgarria paratu zuen urtarrilaren 9ko edizioan: *Mariano Izetaren erlojua gelditu da*. Guk han izan zirenen arteko hiruren iritzia ekarri nahi izan ditugu honat:

- Jose Maria Satrustegi: “Mariano Izeta gizon handia galdu dugu. Orain erraza da euskararen alde agertzea, baina gerra ostean eta denbora beldurgarrietan beti aitzinean genuen euskararen alde eta maila guztietan”. (*Euskaldunon Egunkaria*, 2001-1-9)
- Emile Larre: “Mariano Izeta euskal kulturaren aitzindari handi bat izan da, Baigorri eta Donibane Garazin ere denentzat zen ezaguna (...), entzumenez behin-

tzat, eta baita dantzari moduan ere askorentzat. Eta denek badakite euskaltzale handi bat zela”. (*Euskaldunon Egunkaria*, 2001-1-9)

- Aingeru Epaltza: “Gerra ondoan euskararen eta euskal kulturaren sua piztuta mantendu duenetariko bat izan (da) Izeta Baztanen, eta proiektio handia izan zuen haranetik kanpo ere, bai idazle gisa eta bai bertsozale gisa”. (*Euskaldunon Egunkaria*, 2001-1-9)

“Seme kuttun” zuen Baztango herriak ere ohore egin nahi izan zion. Elizako segizioaren buru Arizkungo Jabier xistularia eta Juan Migel atabalaria zirela, *Alkate Soinua* lagun, sartu zuten elizan Baztango ikurrinaren babesean. Bertsolariek ere azken agurra egin zioten elizkizunean, baita dantzariak *Aurresku*a dantzatu ere eliz atarian.

Nolanahi ere, ez dugu aipatu gabe uzten ahal Nafarroako Gobernuko agintarien jarrera, ez baitzen bakar bat ere agertu elizkizunera. Bizkarra eman zioten urtetan euskal kulturaren alde suhar lan egin zuen nafar eta euskaldun bati, beharbada politikakeria eta jendetasuna bereizteko kapable izan ez zirelako. Bazuten, bada, horretan zer ikasi franko Marianorengandik. Bai, alafede!

Mariano Izetaren lanaren bilakaera

14 urteak arte eskolara joan zen Mariano, Elizondoko eskola nazionalera. Estudioak gaztelaniaz egin zituen aski erdalduna zen Elizondon. Garai hartan Elizondoko auzoak arraso euskaldunak baziren ere, karrikan erdara zen nagusi.

Eskola utzi eta berehala hasi zen lanean bere aita Federikorekin. Erlojuak konpontzea eta saltzea izan du lanbide urtetan. Elizondoko karrika nagusian —Jaime Urrutia karrikan— egin zuen lan Marianok bere aitarekin eta bere anaia gazteenarekin, Joxe Marirekin alegia. 1984 aldera erretiroa hartu bazuen ere, hondar urte hauetan ere egunero egiten zuen itzulia erloju dendara, bisitan etortzen zitzaizkionekin mintzatzeko, Baztango zernahi konturen gainean jakiteko gutiziaz hurbiltzen zitzaizkionei argibideak emateko, baserriarren mandatuak Xorroxin Irratian aireeratzeko...

Erratan ahal da Marianok, eguneroko lanaz gain, bertze zernahi aferatan ere sartzeko astia izan zuela. Bizi luzearen uzta da ondotik agertuko dudana.

1.a Mariano Izeta, euskara erakustun

Gazte-gaztetandik izan zuen euskararen eta euskal kulturaren harra barne-barnean. 20 urte bete gabe zituela, 1934an, Elizondon abiatu zen lehen euskal eskolaren lekuko izan zen. Hala diosku Marianok:

“Ignacio Iturriak (...) ordaintzen zituen denak, andereñoaren soldata, liburuak, alkiak, maiak, antolamendu guziak, den denak herriari edo batzokiari deus kosta gabe”. (CHUECA 1999: 162).

Lehen euskal eskola hori Elizondoko Txokoto auzoko lokal ttiki batean paratu zuten (1). Lanean hasi eta berehala hetsarazi zuen eskola hezkuntzako eskualdeko ikus-

katzaileak. 1936ko otsailean berriz ireki bazuten ere, Gerra Zibila deklaratu eta berehala hetsi eta “pelayoen kuartel” bilakatu zen. Euskarazko liburuak Elizondoko plazan erretzen ikusi omen zuen Marianok, minez eta dolorez.

1969 eta 1970eko ikasturteetan euskara erakutsi zien Elizondoko eskola nazional-eko haurrei. *Príncipe de Viana* erakundearen laguntzaz, Oñatibiaren metodoa erabili zuen. Ikasliburu hori oinarri hartu bazuen ere, hura egokitu eta baztandar ukitua eman nahi izan zion: Baztango mendiak, ohiturak eta istorio zaharrak... *Aita gurea* euskaraz errezatzen eta kantatzen ere erakutsi zien, ordurarte gaztelaniaz bakarrik zekiten haur haiei. Finean, euskal kultura maitatzen erakutsi nahi izan zien.

Geroago, 1974 eta 1977 bitartean, *Gau eskolako* erakustun ere izan zen.

1.b Mariano Izeta, euskaltzain

46 urte zituela, Euskaltzaindiak euskaltzain urgazle izendatu zuen 1961eko azaroaren 24an, Frantzisko Tirapu eta Felipe Murietarekin batera. Pablo Jose Aristorenak hala erraten digu:

“Aingeru Irigaraik euskaltzain oso izan zedin proposatu bazuen ere, adinagatik eta, nahiz kargu hori dundu ez, lanean berdin jarraituko zuen segurtasunagatik ez zen akademikoen artean jarri”. (ARISTORENA 1992: 41).

Euskaltzaindiarekiko harremana ez zen, bada, bere hartan gelditu. 2000ko urriaren 27an euskaltzain ohorezko izendatu zuen, Jose Antonio Retolaza, Pierre Andizabal, Junes Casenave, Suzuko Ainhoa Tamara, Jan Braun eta Bitoriano Gandiagarekin batera.

1.c Mariano Izeta, nazionalista

Familia nazionalista batean hazia eta hezia, Euzko Alderdi Jeltzaleko kide egin zen 1933an, 18 urte bete bezain fite (2).

1957an eta 1958an Elizondoko herriko alkate izan zen. Handik urte batzuetara, demokrazia heldu ondoko lehen udal hauteskundeetan, EAJren zerrendan sartu zen. Timoteo Plaza lekaroztarra Baztango Balleko alkate zela, Mariano Kultura zinegotzi izan zen.

EAJren lau urteko agintaldia ahiturik, Julio Iturraldekin zuzendu *Unión Baztanesa* alderdi eskuindarrak eskuratu zuen Baztango Balleko Etxeko alkategoa. Hori ez zen

(1) Eskolaren inguruan, bertzeak bertze, ondoko hauek ibili ziren:

— Ignacio Iturria Alzate: legegizona, Elizondoko Euzko Etxeko zuzendaritzakoa eta haren buktatzailea; 1933n Euzko Etxeko lehendakari eta Udaleko zinegotzi izan zen.

— Miguel de Alzo: Lekarozko kaputxinoa eta *Comisión de Enseñanza Primario*ko kidea.

— Pilar Alba Loiarde: goizuetar andereñoa.

(2) Garai hartan Napar Buru Batzarreko zen Jexux Doxandabaraten sinadura ikusten ahal da bazkide txartelean.

aski arrazoi izan Marianoren eta Balleko Etxearen arteko harremana hausteko. Eskuzabaltasunagatik eta euskal kulturari zion atxikimendua zela-eta, alderdi eskuindarrekoek hala eskaturik, herrietako bestetako programak eta bertze zernahi idazki euskaratu behar izan zituen, borondate onez, jakina. Noizean behin bertzelako itzulpenak ere egin behar izan zituen, ahoz zein idatziz. Bake epaitegian ere interprete ari izan zen, une gozo zein zailetan.

Politikako azken urratsak 1982an egin zituen, EAJren Madrilgo Gorteetarako zere-trendan sartu baitzuten. Zer erranik ez, EAJren barne-hausturak min gaitza sortu zion.

1.d Mariano Izeta, bertsolaritzaren inguruan

Marianok 20 urte zituen *Nafarroako I. Bertsolari Txapelketa* Elizondoko *Antxi-tonea* trinketan egin zenean. 1936ko urtarrilaren 12a egun handia izan zen. Marianok bateko eta bertze bertsolariak biltzen lagundu zien Elizondoko Bittori eta Esteban Etxeberria anai-arrebei (3).

Guk dakigula behinik behin, horixe izan zen bertsolaritzak kilika egin zion lehen aldia. Baina ez zen inola ere azkena izan. Bertsolaritza hurbil-hurbiletik segitu zuen harik eta 1962ko San Anton egunez gai-jartzaile ari izan zen arte Elizondon (4). Gaiak baserri girokoak izaten ziren eskuarki, apaizari eta alkateari egin aipamenak atzendu gabe. Noizean behin neska konturen bat edo bertze agertzen zen, jendearen gozagarri. Bertso saio gehienak egutegiko egun seinalatuetan egin ohi ziren, erran nahi baita, San Anton egunean, inauteetan, apirileko eta urriko ferietan, eta herrietako bestetan. Epai-mahaian ere horretako dina ari izan zen.

Garai hartan deus ez zen goxo Frankoren diktadurapean. Euskal kutsuko ekitaldi orok baimena behar izaten zuen. Hori hala bazen ere, baimena erdiesten denborarik galdu gabe, Marianok ondoko leloa paratu ohi zien Elizondon antolatzen zituen bertso saioetako kartelei: "Besta hau Nafarroako Diputazioneko Príncipe de Viana erakunde-ko laguntzarekin egiten da". (ARISTORENA 1992: 97).

1992ko urtarrilaren 19an, Donostiako Victoria Eugenia antzokian, Teodoro Hermandorena eta Emile Larrerekin batera, omendu zuen Euskal Herriko Bertsolari Elkarteak. Urte anitzen lanaren omena jaso zuten hiru bertsozale handi horiek.

1.e Mariano Izeta, Baztango berrikerari

1957 aldera, berrogei urtetik goiti zituela, hasi zen idazten (5). Urte luzez argitaratu zituen artikuluak *Zeruko Argia*-n, *Herria*-n, *Príncipe de Viana*-n, *Euskaldunon Egunkaria*-n, *Diario de Navarra*-n, *Deia*-n, *Navarra Hoy*-en eta *Diario de Noticias*-en

(3) Donostiako *Euskaltzaleak* elkarteak antolatuta, eta Donostiako *Euzko Gaztedi* elkarteak eta Elizondoko *Euzko Etxeak* lagunduta, 10 bertsolari ari izan ziren nor baino nor.

(4) Elizondon eta Baztango gainerako herrietan 1991 arte ibili zen plazaz plaza bertsolari-iei gaiak paratzen. (ARISTORENA 1992: 233-242).

(5) Lekarozko komentuan zegoen Aita Aurelio Ezkerra etxarri-aranaztarrak egin zion horretarako gonbitea.

(6). Nekazaritza eta abeltzaintza inguruko gaiak izan ohi zituen mintzagai: aizkolariak, ardi zakurren xapelgoak, bertsolari saioak, segari jokoak, merkatuko kontuak, feriak, Baztandarren Biltzarra, Baztan inguruko berezitasunak... (7)

Gai zabal horren inguruko artikulua gehienak *Príncipe de Viana* aldizkariko "Erriz Erri" sailean agertu ziren 1966tik 1980 bitarte. "Mariano Izeta" edo "Anzanarri" izen-goitiaz sinaturik.

Diktadurako bertso saioen berri ere eman zuen. Batzuk laburrak, bertzeak luze-xagoak ziren. Horien artean haxe azpimarratu nahi genuke:

"Euskal jolas aunitz baditugu, bainan guzien artetik bertsolaritza da euskaldun garbiarentzat yostetatik ederrena ta maitena, hortan dastatzen baitugu gure hizkuntzaren lorea eta euskaraz ez dakitenak dastatu ez dezakeana" (IZETA 1999: 12).

Bertzalde, Baztan-Bidasoetan entzuten den Xorroxin Irratia-n mintzatzen zen egunero, eguerdiko berrietan. Nafarroa Behereko Irulegi Irratian ere astean behin zuen hitzordua. Bi saioetan Baztango berri ematen zuen. Erraten ahal dugu karrikakoen edo baserritarren ahotsa zela irratian, baserri batean saltzeko zuten aziendaren berri ematen zuelako edo herrietako bestetako programak xehero-xehero aipatzen zituelako edo...

1.f Mariano Izeta, idazle eta itzultzaile

Baztango berrikerari izateaz gain, bi eleberri eta ipuin pare bat idatzi zuen, itzulpenaren alorrean egin zuen sar-atera laburra bazter utzi gabe, jakina.

Lehen eleberria *Dirua galgarri* izan zen (8). Urte pare batez zokoan eta baztertua egon ondoren, Antonio Zavalak hartu eta *Auspoa* sailean argitaratu zuen 1962an.

Hogei urte geroago, 1982an, idatzi zuen *Nigarrez sortu nintzan* izeneko eleberria. Baztandar apal baten bizia erakutsi nahi izan zigun, sortu zenetik hil artenokoa. Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialak argitaratu zuen.

Herri-ipuinei dagokienez, bizpahiru argitaratu ditu: *Nigarrez sortu nintzan* liburuaren barneko sorgin kontuak (35-36. orr.); "Axeri eta otsoa" (9) eta "Sorginak infernuko errekan" (10).

(6) Artikulu gehienak Xabier Kaltzakortak prestatu *Baztango kontuak* (1999) liburuan bildu dira.

(7) Aipatu liburuko bi ataletan bildu dira; "Baztango berri" izeneko atalean, gai etnografikoak, geografikoak, usadio zaharrak..., eta, bertsolaritza ingurukoak, "Bertso-kronikak" izenekoan.

(8) *Los amigos de la lengua vasca* taldeak literatura lehiaketa antolatu zuen 1960an. Horretara aurkeztu zuen Marianok bere lana.

(9) *Aránzazu* aldizkarian (1964: XVI) argitaratua. Ipuin bera bertze izen batekin argitaratu da berriki: "Axarie ta otsoa" (IZETA 1999: 59-60).

(10) Bizkaiko Foru Aldundiak eta Eusko Jaurlaritzak, Isabel Lertxundi eta Jesus Maria Loidiren omenez, antolatu sariketara aurkeztua. Berriki berrargitaratua: IZETA 1999: 91-102.

Itzulpenari dagokionez, guk dakigula lan bakarra itzuli eta argitaratu du: Arturo Campionen “Los hermanos Gamio” lanaren itzulpena: “Gamio anaiak” (11).

1.g Mariano Izeta, hiztezigile

Ezbairik gabe, erraten ahal dugu Marianoren bizi luzeko uztarik aberatsena hiztegitintzan egin duen lana izan dela. Honen guztiaren hasmenta Alfontso Irigoienek prestatu artikulua da (12). Baztango euskal hitzen zerrenda aski luzea biltzen da, erdal azalpenez eta euskarazko zenbait esaldiz hornitua. Halaxe bildu zuen Alfontso bere artikuluan:

“Blas Fagoaga, Mariano Izeta, u otros, en calidad de baztaneses, podrían hacer observaciones a este vocabulario, verificando los vocablos y sus valores semánticos o incluyendo otros que no lo están”. (IRIGOYEN 1962: 135).

1985ean argitaratu zuen Marianok “Baztango Hiztegi Ttipia” lana (13). Azkueren hiztegiiko Baztango hitzak oinarri hartuta, ehundaka hitz eta haiek agertu esaldiak bildu zituen hartan.

Geroago, hiztegi hori ttipi gelditu nonbait eta hura osatzeko lana hartu zuen. Berak idatzi artikulua, eleberri eta abarretan erabili hitz eta esapideak bildu eta antolatu nahi izan zituen. Horrez gain, Elizondora, erloju dendara, etortzen ziren baserritar andre eta gizonen mintzo aberatsa bildu zuen (hitz zaharrak, esapideak, erranairuak...).

Ez zuen nahi zuena berehalakoan erdietsi, Baztango hiztegi osoagoa argitaratzea, hain zuzen ere. Nafarroako Gobernuko Hizkuntza Politikarako Zuzendaritza Nagusiak argitaratu zion 1996an *Baztango Hiztegia* liburua (14). Bi zati nagusitan (hiztegia eta erranairuak) agertu zen. Liburu horren argitaratzea komunikabideetako berri bilakatu zen berehala, baita argitaratu eta bi hilabete gabe lehen argitalpena agortu ere. Luze gabe ikusi zuen bigarrenez argia.

1.h Mariano Izeta, erranairuen inguruan

Hiztegia egitearekin batera hasi zen Mariano erranairuak biltzen. Lehen aldiz *Diario de Navarra* egunkarian agertu ziren. Antonio Zavalak ere *Esaera zaarren bilduma berria* (I, II) liburuan horiek berak eta bertze batzuk bildu zituen (15). Era berean,

(11) IZETA 1999: 83-99.

(12) Irigoyen, A., 1962, “Vocabulario baztanés de Juan Bautista Gorosurreta (1845-1933)”, in *Euskera*, VII, 135-193. Garai hartan Amaiurren jaun eretore zen Cruz Goienetxe elbetarrak eta Juan Bautista Gorosurreta jaun apaiz amaiurtarrak Resurrección María de Azkuerendako egin zuten lan, *Diccionario Vasco-Español-Francés* hiztegian ageri den AN-b laburdurapeko hitzak biltzeko.

(13) *Euskera*, XXX, 553-618.

(14) Hiru baztandarren izenak ageri dira argitalpen horretan. egilearena (Mariano Izeta); “Baztango hizkeraz hitz pare bat” artikulua egilearena (Pello Salaburu euskaltzaina), eta liburua- ren antolakuntza egin eta edizioa prestatu zuenarena (Paskual Rekalde).

(15) Oin-oharretan *Diario de Navarra*n agertzen direnez gain, kartaz jasoak ere bildu zituen Antonio Zavalak. (IZETA 1999: 16).

*Eusker*a agerkarian (16) eta *Baztango Hiztegia*n (17) agertu ziren. Gotzon Garatek *Euskal atsotitzak* liburua egiteko ere baliatu zituen eta, hondarreko, *Baztango kontuak* (18) liburuan agertu dira.

1.i Mariano Izeta zernahi alorretan ageri

Herri-mailan ere hainbat alorretan egin zuen lan Marianok. Mendian ibiltzea eta Elizondoko abesbatzan kantatzea beti izan zuen gustuko. Kirol ikuskizunak antolatzen ere ez zen gibelat gelditzen. Txirrindulari probak, lasterkari probak, pilota partidak (*Anxitonea trinketan*) eta bertze zernahiren inguruan ari izan zen, borondatez eta atseginez.

Nolanahi ere, ezin dugu aipatu gabe utzi Baztanen eta Baztandik kanpo Mariano aski ezagun egin zuen alorra: dantza. 15 urterekin hasita, bestetan dantzari izan zen. Maurizio xixtulariarekin eta Felix atabalariarekin, Euskal Herrian gaindi ibili zen Baztango dantzariekin batera. Mutildantzen erakustun ere ibili zen baztandarren artean. Eta, oroz gainera, nork ez du ikusi izan Elizondoko bestetan, Santiagotan, herriko plazan, mutildantzarien *aitzindari*? Ohore handiagorik ez elizondoar batendako!

Omenaldiak ere han-hemen jaso ditu: Baztan Kirol Elkartearena (1972), Elizondoko herriarena (1978); Baztandarren Biltzarra elkartearena (1983); Lesakarrena (1983); Gipuzkoako Dantzari Elkartearena (1983); Xorroxin Irratiarena (1990); Baztango Balleko Etxearena eta Nafarroako Bertsolari Lagunak elkartearena (1991); Baztango seme kuttun izendatzea eta Elizondon Mariano Izeta errebote plaza irekitzea (1997); Arkupeak elkartearena (2000)...

1.j Mariano Izeta, euskal kulturarekin eta euskararekin kezkatuta

Zuzenean edo zeharka, Mariano Izetak beti izan du kezka euskal kulturaren eta euskararen egoeraren gainean. Arestian erran dugu bertsolaritza xapelgoa prestatzen laguntzen ari izan zela gerra zibil aitzinean, urte batzuk geroago buru-belarri ibili zela bertsolariei gaiak paratzen eta, hondarreko, berriketari, eleberri-egile eta hiztegi-gile ere izan genuela.

Argi ikusi dugunez, herriak hurbil-hurbil dituen alorrak landu nahi izan zituen. Hortaz, ez da harrizkeoa erraten badugu herri-hizkeraren defendatzaile izan zela. Euskara bat egitea komeni zela erran zigun baina idatzizko lantzeko batez ere, herriko mintzoak ez baitziren, haren ustez, galtzera utzi behar. (*Euskaldunon Egunkaria*, 2001-01-09).

Baztango euskararen giroaz ere aritu zitzaigun 1979an argitaratu artikuluan (19). Demokraziaren hastapeneko urteetako giroaz ari zaigu, Elizondoko giro arraso erdal-

(16) "Baztango erranairuak", in *Eusker*a, XXXVIII, (1993-2), 349-358.

(17) IZETA 1996: 207-217.

(18) IZETA 1999: 223-235.

(19) "Euskararen giroa Baztanen", in *Eusker*a, XXIV, (1979-2), 569-572. Berrargitaratua: IZETA 1999: 30-31.

dunaz (nahiz eta ordukotzat gauzak pittaka-pittaka aldatzen hasiak ziren), herrietako haurrek ere euskara bazter utzi eta gaztelaniaz mintzatzera jokatzea... Hala ere, ez zuen inoiz esperantzarik galdu uste baitzuen egoera hura hobekituko zela eta euskara ez zela desagertuko baztandarren ahoetarik. Etorkizuna gazterian zegoela erran zigun, gazteak eta haurrak euskaldundu eta kontzientziatu behar zirela. Hori erdiesten aski lagungarria gertatu zen Elizondon eta inguruko herri handietan Baztango Ikastolako, ikastetxe publikoetako eta euskaltegiko irakasleen lana. Eta, nolaz ez, euskararen eta euskal kulturaren aldeko apustua egin zuten gurasoena.

Euskaldun orenen xedeak euskal kultura behar zuela azpimarratu zigun behin eta berriz. Euskaldun herriak alfabetatua behar duela izan, euskaraz idazteko eta irakurtzeko gai. Horretarako, irakurgai errazak eta euskara arruntean idatziak behar direla erraten zuen, herrietako berriez, nekazalgoko kontuez, kondairez eta abarrez hornituak.

Erraten ahal da, segurki, hogeitun urte geroago egoera aldatu dela Baztan aldean. Euskara ikastolan, eskola publikoetan, administrazioan... sarturik, belaunaldi gazte euskaldunak ditugu egun, lehen bakanago ziren tokietan.

Hitzaldi honi akabaila emateko, erran dezadan Mariano Baztango euskal kulturaren eta baztandarren enbaxadore izan dugula Baztandik kanpo, jakin izan baitu, burrunba guti aterata, bere lana egiten eta hori bertzeenganatzen. Urtetan nekazari-base-ritarren ahotsa izan da Elizondo erdaldun batean eta hori arras estimatzekoa da. Ez da ukatzen ahal galera handia izan dela, baina biziak aitzina egiten du eta, gaur den egunean, guri dagokigu, Baztan aldean euskal kulturaren inguruan gabiltzanon, Marianoren lekukoa eta mezua hartu eta aitzina segitzea. Halabiz!

BIBLIOGRAFIA

a. Lan hau egiteko erabilia

- Aristorena, P. J., 1992, *Nafarroako bertsolaritza*. Iruñea: Nafarroako Gobernua.
- Chueca, J., 1999, *El nacionalismo vasco en Navarra (1931-1936)*. Bilbo: EHUko Argitalpen Zerbitzua.
- Irigoyen, A., 1962, "Vocabulario baztanés de Juan Bautista Gorosurreta (1845-1923)" in *Euskera* VII, 135-193.

b. Mariano Izetaren bibliografia

- Izeta, M., 1962, *Dirua galgarri*. Zarautz: Auspoa, 13. alea.
- , 1967a, "Bertsolariak", in *Príncipe de Viana*, 1967ko urtarrila, 11. zenb., 3. or. Berrargitaratua: IZETA 1999: 197-198.
- , 1967b, "Euskalerriko bertsolarien txapelketa", in *Príncipe de Viana*, 1967ko uztaila, 17. zenb., 6. or. Berrargitaratua: IZETA 1999: 199-203.
- , 1967c, "Saldisko euskal besta eguneko bertso batzuek", in *Príncipe de Viana*, 1967ko azaroa eta abendua, 21-22. zenb.k, 4. or. Berrargitaratua: IZETA 1999: 205-207.
- , 1968a, "Lasarte bertsolariari omenaldia", in *Príncipe de Viana*, 1968ko epailla, 25. zenb., 6. or. Berrargitaratua: IZETA 1999: 209-211.
- , 1968b, "Kisulabeak", in *Aránzazu*, XVIII, 322. Berrargitaratua: IZETA 1999: 49-51.
- , 1971, "Lasarteri omenaldia", in *Príncipe de Viana*, 1971ko apirila, 62. zenb., 3. or. Berrargitaratua: IZETA 1999: 213-214.
- , 1974, "Antzinako denboretan inauteak", in *Príncipe de Viana*, 1974ko jorrraila, 98. zenb., 6. orr. Berrargitaratua: IZETA 1999: 71-73.
- , 1975a, "Uztapide idazle", in *Príncipe de Viana*, 1975ko otsaila, 108. zenb., 4. or. Berrargitaratua: IZETA 1999: 215-216.
- , 1975b, "Bertsolariak", in *Príncipe de Viana*, 1975ko ekaina, 112. zenb., 4. or. Berrargitaratua: IZETA 1999: 217-218.
- , 1977, "Xalbador eta Arotzamenari omenaldia Iruñean", in *Príncipe de Viana*, 1977ko urtarrila-otsaila-martxoa, 126-127-128. zenb.k, 6. or. Berrargitaratua: IZETA 1999: 219-220.
- , 1978, "Nafarroako dantzak", in *Dantzariak*, zenbaki berezia Dantzari eguna-78.
- , 1979, "Euskararen giroa Baztanen", in *Euskera*, XXIV-2, 569-572.

- , 1980, “Lehenagoko elexaharrak”, in *Príncipe de Viana*, 1980ko martxoa, 144. zenb., 13. or. Berrargitaratua: IZETA 1999: 75.
- , 1981a, “Baztango erranairu eta kanta xaarrak”, in *Diario de Navarra*, 1981-1-31.
- , 1981b, “Baztanaldeko erranairu gehiago”, in *Diario de Navarra*, 1981-2-26.
- , 1982, *Nigarrez sortu nintzan*. Donostia: Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintziala.
- , 1985, “Baztango Hiztegi Tipia” in *Euskera* XXX-2, 553-618.
- , 1993, “Baztango erranairuak”, in *Euskera*, XXXVIII-2, 349-358.
- , 1996, *Baztango Hiztegia*. Iruñea: Nafarroako Gobernua.
- , 1999, *Baztango kontuak*. Bilbo: Nafarroako Gobernua - Labayru ikastegia.

Paskual Rekalde Irigoien